

BERNHARD SCHLINK • Gordiyon Fiyongu

© 1998 İletişim Yayıncılık A.Ş. / 1. BASIM
1998, İstanbul (1 baskı)

Die gordische Schleife

© 1988 Diogenes Verlag AG Zurich

Bu kitabın yayın hakları Kalem Ajans aracılığıyla alınmıştır.

İletişim Yayınları 505 • Dünya Edebiyatı 108

ISBN-13: 978-975-05-3397-6

© 1998 İletişim Yayıncılık A.Ş. / 2. BASIM

1. Baskı 2022, İstanbul

DİZİ YAYIN YÖNETMENİ Murat Belge

YAYINA HAZIRLAYANLAR Tanıl Bora, Güneş Akkor

KAPAK Suat Aysu

KAPAK RESMİ Max Liebarmann, “Odada Beşikte Bir Çocuk”, 1890

UYGULAMA Hüsnü Abbas

DÜZELTİ Remzi Abbas

BASKI Ayhan Matbaası · SERTİFİKA NO. 44871

Mahmutbey Mahallesi, 2622. Sokak, No: 6/31 Bağcılar 34218 İstanbul

Tel: 212.445 32 38 • Faks: 212.445 05 63

CILT Güven Mücellit · SERTİFİKA NO. 45003

Mahmutbey Mahallesi, Devekaldırım Caddesi, Gelincik Sokak,

Güven İş Merkezi, No: 6, Bağcılar, İstanbul, Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 40387

Cumhuriyet Caddesi, No. 36, Daire 3, Seyhan Apartmanı,

Harbiye Mahallesi, Elmadağ, Şişli 34367 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

BERNHARD SCHLINK

Gordiyon Fiyongu

Die gordische Schleife

ÇEVİREN *Atilla Dirim*

BERNHARD SCHLINK 6 Temmuz 1944'te Alman bir baba ve İsviçreli bir annenin çocuğu olarak Bielefeld yakınlarındaki Bethel kasabasında dünyaya geldi. İki yaşından itibaren Heidelberg'de büyüyen Schlink, Berlin Özgür Üniversitesi'nde hukuk eğitimi aldı. 1988'de Kuzey Ren-Vestfalya eyaletinin anayasa yargıçlığına getirildi ve 1992'de Humboldt Üniversitesi'nde Kamu Hukuku ve Hukuk Felsefesi profesörü oldu. Yazarlık hayatına dedektiflik romanları yazarak başlayan Schlink, 1989'da *Gordiyon Fiyongu* kitabıyla Almanca Polisiye Yazarlar Ödülü'nü, 1992'de ise ilkini Walter Popp'la yazdığı, sırasıyla *Selb'in Yargısı*, *Selb'in Hilesi* ve *Selb'in Ölümü* isimli kitaplardan oluşan *Özel Dedektif Selb'in Serüvenleri* serisinin ikinci kitabıyla Bochum Polisiye Arşivi'nin Alman Polisiye Roman Ödülü'nü aldı. Otuz dokuz dile çevrilen *Okuyucu* isimli kitabıyla ise 1997'de Grinzane Cavour Ödülü, Laure Batallion Ödülü, Hans Fallada Ödülü, Abendzeitung Yılın Yıldızı Ödülü'nü, 2000 yılında Alman Protestan Kütüphaneleri Birliği Protestan Kitap Ödülü'nü aldı. *Yaz Yalanları*, *Aşk Kaçışları*, *Hafta Sonu*, *Eve Dönüş*, *Der Andere* (Öteki) isimli eserleri de bulunan Bernhard Schlink, yaşamını Bonn ve Berlin'de sürdürmektedir.

Birinci Bölüm

1

Georg eve dönüyordu. Aix'te otoyoldan ayrılarak, karayoluna saptı. Marsilya'dan Aix'e kadar otoyol ücretsizdi, Aix'ten Pertuis'ye kadar ise beş frank ödemek gerekiyordu. Bir paket Gauloises parası.

Georg bir sigara yaktı. Marsilya seyahati bir hataydı. Arada bir iş aldığı tercüme bürosunun sahibi, bu defa ona bir şey vermemişti. "Size uygun bir iş çıktığı zaman telefon edeceğimi söylemiştim. Bu aralar kimse bir şey getirmiyor." Mösyö Maurin'in bakışları çok endişeliydi – belki de doğrudu söyledikleri. Büro ona aitti, fakat geçimini Toulon'daki Industries Aéronautiques Mermoz A.Ş.'den aldığı işlerle sağlıyordu. Eğer Avrupa Birliği'nin yeni savaş helikopteri projesi askıya alındıysa –ki Mermoz bu projenin Fransız kanadını oluşturuyordu–, o zaman Maurin için tercüme edilecek bir şeyler de kalmamış demekti. Ya da Maurin daha iyi şartlar için ısrar edince, Mermoz ona haddini bildirmek amacıyla gönderdiği işlerin miktarını azaltmıştı.

Ya da o eski tehdidi gerçekleştirmiş ve bu işe kendi tercümanlarını vermişti.

Aix'in öte yanındaki dağa tırmanmaya başladığında, motor teklemeye başladı ve araba sarsıldı. Georg'dan soğuk terler boşandı. Bir bu eksikti! Eski Peugeot'yu satın alalı henüz üç hafta olmuştu, Heidelberg'de oturan annesiyle babası onu ziyaret etmiş ve gereken parayı vermişlerdi. "Madem ki işin için bu kadar önemli, oğlum," demişti babası elindeki iki bin markı Georg'un paralarını sakladığı mutfak masasının üstündeki kutunun içine koyarken, "annenle beraber sana seve seve yardım ettiğimizi biliyorsun. Fakat artık emekli oldum ve kız kardeşin çocuk sahibi olduktan sonra..."

Ve Georg'un şimdiye dek binlerce kez duydukları bir daha tekrar edildi: Daha yakınlarda ve daha iyi başka bir iş bulamaz mıydı, Karlsruhe'de avukatlık yapmaktan neden vazgeçmişti ki sanki, Hanne'yle olan ilişkisi de sona erdiğine göre artık Almanya'ya dönse daha iyi olmaz mıydı, yoksa annesiyle babasını yaşlılıklarında yalnız mı bırakacaktı, hayatta kendini ispat etmeye çalışmaktan başka yapacak bir şeyler yok muydu? "Annen yapayalnız mı ölsün?" İki bin marka sevindiği ve babasının söyledikleri umurunda bile olmadığı için, Georg utanıyordu.

Benzin deposu hemen hemen doluydu, Georg bir süre önce motora yağ ilave etmiş ve filtreyi değiştirmişti. Bir yerde bozukluk olması mümkün değildi. Georg yola devam ederken motordan çıkan sesleri hasta yatan çocuğunun nefesini dinleyen bir annenin endişesiyle dinliyordu. Araba artık sarsılmıyordu. Peki ya bu tıkırtı neydi? Ya şu sürtünme ve gıcırdamalar? Georg üç hafta boyunca büyük ve küçük arızalardan korkmadan araba kullanmanın keyfini çıkarmıştı. Fakat anlaşılan bu dönem sona ermişti artık.

Georg Pertuis'de arabasını park etti, pazardan biraz alışveriş yaptı ve barlardan birinde bir bardak bira içti. Mart başla-

rıydı ve turistler henüz gelmemiştir. Yöresel baharatların yanı sıra bal, sabun ve lavanta esansının satıldığı, özellikle de yaz aylarında pazar sona erene kadar Alman ve Amerikalı turistler tarafından kuşatılan sergi, kaldırılmıştı bile. Diğer sergilerdeki mallar da yavaş yavaş toplanıyordu. Ağır bulutların altındaki hava sıcaktı. Esmeye başlayan rüzgâr sergilerin tentelerini çatırdatıyordu. Yağmur kokusu vardı havada.

Georg barın giriş kapısının yanındaki duvara yaslanmıştı, bardağı elindeydi. Üzerinde kot pantolon, mavi bir kazak, yıpranmış bir deri ceket ve koyu renkli bir kasket vardı. Çok rahat görünüyordu, uzaktan bakıldığında pazardaki işlerini halletmiş, öğle tatilinin keyfini çıkaran genç bir çiftçi sanılabilirdi. Yakından bakıldığında ise, alınıdaki ve dudaklarının kenarındaki derin çizgiler hemen göze çarpıyordu; çenede derin bir çizgi, yorgun gözler. Georg kasketini çıkartarak eliyle başını sıvazladı. Saçları iyice seyrelmişti. Georg son yıllarda epey yaşlanmıştı. Önceden sakalı vardı ve yirmi beş ilâ kırk arasında herhangi bir yaşta olduğu düşünülebilirdi. Şimdi ise otuz sekiz gösteriyordu, hatta birkaç yıl daha yaşlı.

İlk damlalar düşmeye başlamıştı. Georg içeri girdi ve Maurice, Yves, Nadine, Gérard ve Catrine'le karşılaştı. Onlar da iyi kötü yuvarlanıp gidiyor, geçici işlerde çalışıyor, karılarından veya kız arkadaşlarından, erkek arkadaşlarından veya kocalarından geçiniyorlardı. Aralarında durumları en iyi olan Gérard ve Catrine'di; adamın Cucuron'da küçük bir lokantası vardı, kadınsa Aix'te kitap satıcısı olarak çalışıyordu. Dışarıda yağmur uğuldarken ve hepsi sırayla ortaya pastis ısmarlarken, Georg kendisini daha iyi hissetmeye başlamıştı. O başaracaktı, hepsi başaracaktı. Ne de olsa Karlsruhe'den ayrılalı neredeyse iki sene olmuştu. Bu zaman zarfında dayanmış, Hanne'den ayrılışının üstesinden gelmişti. Georg kuzey sınırı Durance Vadisi olan dağları aşarken, güneş yüzünü göstermeye başlamıştı. Yukarılardan bakınca Lu-

béron dağlarının güneye uzandığı geniş meyilli arazi gözler önüne seriliyordu; yamaç bağları, meyve ve sebze bahçeleri, küçük bir göl, tek tük çiftlikler, aslında köylerden pek de büyük olmayan, fakat muhakkak bir saraya, katedrale veya sur kalıntısına sahip birkaç küçük şehir. İnsanın çocukken hayal ettiği ve oyuncaklarla kurduğu türden küçük bir dünya. Georg bu dünyayı toprağın kahverengiye büründüğü, bacalardan yükselen dumanın tarlaların üzerine yayıldığı sonbahar ve kış mevsimlerinde de seviyordu. Georg şimdi de ilkbaharın yeşiline ve yazın ışıltısına seviniyordu. Küçük gölün yüzeyinde ve seraların camlarında güneşin ışıkları parlıyordu. Ansouis belirmişti karşıdan, yalnız bir dağ zirvesinin üstündeki heybetli şehircik. Şatoya çıkan yol, iki tarafında servi ağaçları uzanan bir rampadan ve yüksek bir taş köprüden geçiyordu. Georg köprü'nün altından geçti, sağa saptı, biraz sonra bir daha sağa, otların istila ettiği çakıl taşlarıyla kaplı bir yola saptı. Oturduğu ev Cucuron önlerindeki tarlaların içindeydi.

2

Georg'la Hanne buraya iki yıl önce taşınmışlardı. Pek hoş ayrılmamışlardı Karlsruhe'den; Georg'un birlikte çalıştığı avukatla edilen kavga, Hanne'nin eski erkek arkadaşının gözyaşları ve ithamları, ailelerle yapılan tartışmalar, bütün köprülerin atılmasından duyulan korku. Onları bunaltıcı memleket muhitinden ve mesleki zorunluluklardan kurtaracak bir mekân değişikliği idi amaçları, fakat bu neredeyse bir kaçışa dönüşmüştü. Önceleri yerleşmek istedikleri Paris'te iş bulamamışlardı, iğrenç evlerde oturmuşlardı ve ilişkilerinin sonu gelmiş gibiydi. Cucuron yeni bir başlangıç olmuştu. Georg bu şehri bir tatil gezisinde tanımış ve sevmişti, Aix ve Avig-

non'da bir iş bulacağını ümit ediyordu. İlk haftalar gene çok kötü geçmişti. Fakat sonra Georg Avignon'da film gösterimcisi olarak geçici bir işe girince, bu evi tutmuşlardı.

Kiraz ve mürdümeriği ağaçlarıyla, karpuz ve domates bahçeleri arasında bulunan güney yamaçlarının birine kurulu evin yalnızlığı, hoşlarına gitmişti. Balkon ve bahçenin sabahtan akşama kadar güneş alması, birinci katın üstünde uzanan balkonun altının gölgelik ve serin olması hoşlarına gitmişti. Aşağıda iki, yukarıdaki üç odasıyla sunduğu mekân genişliği hoşlarına gitmişti. Evin yanında Hanne'nin atölye olarak kullanabileceği bir çıkma olması hoşlarına gitmişti. Hanne resim yapıyordu.

Karlsruhe'den mobilyalarını ve Hanne'nin resim sehpasını getirdiler. Georg küçük bir bahçe yaptı, Hanne atölyesini düzenledi. Sinemanın artık Georg'a ihtiyacı kalmadığı zaman, Hanne bir matbaada geçici bir işe girdi. Sonra da hasatta çalıştılar. Kışın Georg Maurin'den ilk tercüme işlerini aldı. Fakat para hiçbir şeye yetmiyordu ve Hanne iki ay için Karlsruhe'deki anasıyla babasının yanına gitti. Ailesi zengindi, kızlarına destek olmayı da çok isterlerdi, fakat Paris'te ya da Cucuron'da ve Georg'la birlikte iken, hayır. İki ay dörde çıkmıştı; Hanne eve sadece Noel için ve sonra bir kere daha, eşyalarını toplamak için gelmişti. Dolabını, yatağını, masasını ve sandalyelerini, on dört karton kutuyu ve resim sehpasını yüklediği kamyonu, yeni erkek arkadaşı sürüyordu. Hanne Georg'a sadece iki tane kedi bırakmıştı.

Georg yirmi beş yaşındayken Heidelbergli okul arkadaşı ve gençlik aşkı Steffi'yle evlenmiş, otuzunda boşanmış ve müteakip yıllarda şu veya bu kadınla, uzun veya kısa süreli beraberlikler yaşamıştı. Otuz beş yaşında Hanne'yle karşılaşmış ve şöyle düşünmüştü: İşte doğru kadın!

Teoriler üretmekten hoşlanıyordu. Okul arkadaşları ve gençlik aşklarıyla yapılan evlilikler üzerine, avukatlar ara-

sındaki iş ilişkileri üzerine, sigara içenler ve içmeyenler, iş bitiriciler ve kuruntucular üzerine, doğal ve yapay zekâ üzerine, nabza göre şerbet vermek ve vermemek üzerine, doğru yaşam üzerine. Özellikle de ilişkiler üzerine. Bir ilişki yıldırım aşkıyla mı başlarsa daha iyi yürür, aşk yavaş yavaş serpilirse mi? Başladığı gibi sürmesi mi iyi, yoksa günün birinde köklü bir değişikliğe uğraması mı? İlişkinin kalitesini sürekliliği mi, yoksa belli bir doyuma ulaşip sona ermesi mi belirler? Hayatta doğru kadın veya doğru erkek var mıdır, yoksa farklı insanlarla farklı hayatlar mı yaşamak gerekir? Kadın ve erkek birbirine benzese mi, benzemese mi?

Teorik olarak Hanne doğru olanıydı. Ondan tamamen farklıydı. Entelektüel ve münazaracı değildi, aksine doğal ve dolaysızdı. Harika bir sevgili olduğu gibi, beraber planladıkları projelerin heyecanlı ve bağımsız bir ortağıydı. Şimdiye kadar yapmak isteyip de cesaret edemediğim her şeyde bana yardım ediyor, diye düşünüyordu Georg.

İki tane kedi, hikâyesini kendi yazacağı ve resimlerini onun çizeceği, fakat daha başında tıkanıp kalmış bir roman projesi, gereğinden büyük bir ev ve gereğinden fazla harcamalarla yalnız kalan Georg artık teori peşinde değildi. Hanne onu terk ettiği zaman aylardan şubattı ve komşular daha soğuşunu hatırlamıyorlardı. Georg kalorifer yakıtı alacak parayı nereden bulacağını kara kara düşünüyordu sık sık. Bazen ilişkilerinin yürümemesi üzerine Hanne'yle tartışmayı arzu ediyordu. Fakat kız mektuplarına cevap vermiyordu ve Georg'un telefonunu kesmişlerdi.

Kışın kalan kısmında ve sonraki sene boyunca dayanabilirdi. Belki de Maurin'in ona gönderdiği işlerden kazandığı parayla, yaşamını şöyle böyle idame ettirebilirdi. Fakat işlerin ne zaman geleceğine, hatta gelip gelmeyeceğine asla güvenmiyordu. Aklına gelen her yere mektuplar yazıyor, edebi tercüme, teknik tercüme, ne olursa olsun her türden ter-

cüme için başvuruda bulunuyordu. Fransız avukatlara Alman hukuku hakkındaki bilgilerini sunmayı ve Alman gazetelerine Provence haberleri göndermeyi teklif ediyordu. Nafile. Bu arada ona bol bol zaman kalması da bir işe yaramıyordu. Gerçi kafasında yazmayı tasarladığı röportajlar, anlatılar ve polisiye hikâyeler vardı. Fakat kafasındaki şu korku her şeye baskın çıkıyordu: Maurin bir daha ne zaman telefon ederdi? Ya da telefon kesik olduğu zamanlar: onu ne zaman aramalıyım? Ertesi gün, demişti. Fakat ya yarın eline iş geçer de bana ulaşamazsa? Acaba onları benim için ertesi güne kadar tutar mıydı veya bir başkasına mı verirdi? En iyisi hemen yarın aramak!

Bütün mutsuz insanlar gibi çekilmez biri olmuştu. Sanki dünya ona bir şeyler borçluydu ve o da bunu dünyaya hissettirmek zorundaydı. Ona bazen daha çok, bazen daha az kızırıyordu. Özellikle de potansiyel işverenlere hitaben cazibesine karşı konulamayacak üç mektup yazdığında, aldığı bir işi teslim edip parasını cebine koyduğunda ve o akşam Gérard'ın yeri Les Vieux Temps'da¹ oturarak kendisi gibi yuvarlanıp giden ve umutlarını yitirmeyen dostlarını bulduğunda, küçük bahçesinin bakımını yaptığında, şömine de ateş yandığında ve kuruması için bacanın boşluğuna astığı lavantaların kokusu evi sardığında, Almanya'dan misafir geldiğinde –gerçek misafir ama, İspanya'ya giderken evini konaklama tesisi olarak kullanan biri değil–, aklına yeni bir hikâye fikri geldiğinde, eve gelip posta kutusunu dolu bulduğunda – hayır, gerçekten de her zaman mutsuz ve çekilmez biri değildi. Sonbaharda komşunun kedisi yavru layınca, Georg dört beyaz patili siyah bir kedicigi evine aldı. Dopy koymuştu adını – diğer kedileri Pamuk Prenses ve Sneezzy ismini taşıyordu. Pamuk Prenses bembeyaz bir erkek kedydi.

---

1 (Fr.) Eski zamanlar.